

UDK 811.163.42'373.21
511.141(497.5 Međimurje)
Izvorni znanstveni članak
Rukopis primljen 19. XI. 2008.
Prihvaćen za tisk 15. XII. 2008.

ANĐELA FRANČIĆ

ORSOLYA ŽAGAR SZENTESI

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3, HR-10 000 Zagreb

afrancic@ffzg.hr ozagar@ffzg.hr

MEDIMURSKA OJKONIMIJA NA MAĐARSKI NAČIN

Uvodni dio rada osvrt je na prvotne tragove međimurskih naselja i njihova imena te na pretkazivu prisutnost mađarskih elemenata u međimurskoj onimiji. Središnji je dio rada analiza nasilno pomadarenih ojkonima u sveopćoj mađarizaciji Međimurja potkraj 19. stoljeća. Bilježena mađarskom grafijom te lišena svega prepoznatljivo hrvatskog u izrazu i sadržaju, mađarska imena međimurskih naselja nikad nisu zaživjela u narodu. Odlaskom Mađara i ona postaju dio povijesti, podsjetnik na neuspio pokušaj zatiranja hrvatskog identiteta Međimurja.

1. Uvod

Za razliku od horonima *Međimurje* kojemu je posvećeno više zasebnih radova i koji je, zbog svojega „nestandardnog“ lika neizostavna sastavnica gotovo svake rasprave o uključivanju (top)onima s dijalektnim elementima u sustav hrvatskoga standardnog jezika, popis radova koji se bave međimurskom ojkonimijom kudikamo je siromašniji. Istina, bilješke i zapažanja o pojedinim ojkonimima razasute su u mnogim radovima o Međimurju i njegovoj povijesti čiji se autori usput dotiču i pitanja postanka, etimologije ili preimenovanja ponekog naselja.

Među dosad objavljenim radovima o međimurskoj ojkonimiji posebno mjesto zauzima rad *Muraköz helynevei* László Hadrovicsa (1910. – 1996.), mađarskog slavista i kroatista, objavljen 1934. godine u Budimpešti. Taj, opsegom nevelik rad (34 stranice) do danas je najpregledniji i najsustavniji prikaz međimurske ojkonimije potvrđene od najranijih zapisa do početka 19. stoljeća.¹

¹ Najkasnije potvrde međimurskih ojkonima Hadrovics crpi iz djela *Repertorium locorum objectorumque in XII. tabulis Mappae regnorum Hungariae, Slavoniae, Croatiae, et Confiniorum Militarium magni item principatus Transylvaniae occurrentium* Joannesa Lipszkog (1808.)

Neupitno je da su naselja starija od svojega prvog spomena. Najstariji dokazi o naseljenosti međimurskoga kraja arheološki su nalazi iz neolitika, mlađega kamenog doba (»Naselja neolitskog čovjeka ... registrirana su na prirodno zaštićenim mjestima gornjeg brežuljkastog dijela Međimurja, kao i na povišenim aluvijalnim terasama uz lijevu obalu rijeke Drave.« Vidović 1989). Iako se kontinuitet naseljenosti Međimurja može pratiti od neolitika, o imenima naselja prvih po imenu nam znanih stanovnika Međimurja – Serapila² – ne postoje nikakvi podaci. Trag prisutnosti poslije pristiglih i sa starosjediocima asimiliranih keltskih Tauriska čuva ojkonim *Carrodunum*, čija je druga sastavnica keltska riječ *dunom* koja znači ‘utvrđeni grad, utvrda’ (Matasović 1996: 85). To ime spominju i antički izvori, no ne može se sa sigurnošću tvrditi da je naselje *Carrodunum* smješteno kraj Legrada (koji je nekad pripadao Međimurju) ili ga pak treba ubicirati između Drave i Bilogore. U antičko doba Rimljani kroz Međimurje, koje je uključeno u rimsку provinciju Panoniju, grade važne prometnice a uz njih i brojne komplekse „villa rustica“. Do danas je u Međimurju otkriveno više od dvadeset rimske lokalisteta od kojih nam je izvornim imenom znan samo *Halicanum* – rimsko urbano, trgovačko, obrtničko, vojno i administrativno središte smješteno na području današnjega *Svetog Martina na Muri*. Postojanje rimskoga naselja imenom *Aquama* na području današnjeg Čakovca u novije se vrijeme dovodi u pitanje (Tomičić 1986).

Slijedi nemirno razdoblje u kojem, služeći se rimskim prometnim smjerovima, kroz Međimurje prolaze i pustoše ga mnogobrojni narodi (Huni, Ostrogoti, Langobardi, Avari, Goti, Huni...). Zadnje tragove rimske civilizacije uništavaju Avari.

Istraživači međimurske povijesti nude različite odgovore na pitanje kada su se Hrvati naselili u Međimurju. Neki misle da je to bilo u drugoj polovici 6. st. (Kapun 1982: 28), krajem 6. st. (Bartolić 1996: 52), početkom 7. st. (R. Horvat, 1944: 3), a neki dolazak Hrvata u Međimurje stavljaju na kraj 8. stoljeća (Kalšan 2006: 18). Činjenica je da više stotina godina dijeli dolazak Hrvata u Međimurje od prvog spomena (1203.) imena jednoga Hrvatima naseljenoga međimurskog naselja („terra beati Michaelis“ – današnji *Mihovljan*) i samog Međimurja („inter Muram et Dravam“),³ odnosno najmanje stotinu godina dijeli dolazak Hrvata u Međimurje od prodora Mađara u Panoniju.

² Usp. Tomičić 1986: 196–197; Petrić 1995: 55; Kalšan 2006: 14. U literaturi se sreće i mišljenje da su najstariji stanovnici Međimurja čije ime znamo bili pripadnici plemena Seretes/Sereti (npr. A. Horvat 1956: 15; Puzak 2003: 28; Šestak 2004: 13; Feletar 2005: 54). Serete i Serapile jedni nazivaju „panonskim“ (Petrić 1995: 55), drugi „ilirskim“ (A. Horvat 1956: 15), a treći „keltskim“ (Matasović 2003: 17) plemenima.

³ Usp. Frančić 2000.

Istraživači međimurske povijesti navode da je u 13. stoljeću osnovana većina današnjih međimurskih naselja i trgovista (Kalšan 2005: 29). Međutim, poimence nam je iz tog vremena poznat tek manji broj njih.⁴

Tijekom stoljeća došlo je do mnogih promjena u broju naselja i u njihovim imenima. Neka su naselja nestala (npr. *Svetosinec*), neka su osnovana tek u novije vrijeme (npr. *Gornji Kuršanec*), neka odvojena naselja spojila su se u jedno (npr. *Altarec* i *Družilovec* danas nose ime *Sveta Marija*), čakovečka prigradska naselja postala su dio Čakovca (npr. *Martane*, *Putjane*, *Gornji Pustakovec*, *Gornji Vidovec*) itd. Sve te promjene rezultirale su i promjenama u imeniku međimurskih naselja. Nestala naselja i njihova imena „pamte“ samo povijesni dokumenti. Iz povijesnih se zapisa dadu iščitati i nekoliko stoljeća stare promjene u strukturi postojećih naselja i njihovim imenima, a promjena novijeg datuma sjećaju se i živući stanovnici.

1.1. Mađarski elementi u međimurskoj ojkonimiji kroz povijest

Potkraj 9. st. (896.) u Panoniju prodiru Mađari nastojeći se proširiti prema zapadu i jugu. U svojim prvim pohodima prema hrvatskim krajevima ne postižu trajniji uspjeh. Nedostatak povijesnih izvora iz doba kada tijekom 10. stoljeća mađarska plemena počinju širiti kontrolu i na međimurski prostor, bio je razlogom nerijetko osporavane političke i državnoupravne pripadnosti Međimurja (Regan 2003: 12). Međutim, »čitav niz imena na Dravi i u unutrašnjosti Mađarske omogućava da se rekonstruira linija na kojoj su bile mađarske straže do posljednjeg desetljeća jedanaestog stoljeća. Ona zaista prilično daleko na sjeveroistoku i sjeveru zaobilazi Međimurje i dokazuje da je i veliko područje preko Mure bilo izvan vlasti i utjecaja Mađara. Tek malo-pomalo uspjelo je Madarima, posebno kralju Ladislavu I. koji je vladao od 1077. do 1095., iskoristiti slabosti hrvatske feudalne države te svoj utjecaj i vlast proširiti na područje s hrvatskim življem.« (Kapun 1982: 28). Situaciju je činilo kompleksnom i to što se državno-administrativne, etničke i crkvenoorganizacijske granice nisu podudarale,⁵ a što je davalо razloga za različita tumačenja političke pripadnosti Međimurja na prekretnicama njezine povijesti.

⁴ Na osnovi podataka iz listina i povelja nastalih u 13. stoljeću R. Horvat (1944: 8) spominje ova međimurska naselja: *Nedelišće*, *Prelog*, *Subotica*, *Belica*, *Palinovec*, *Šenkovec*, *Buzovec*, *Zebanec*, *Sveti Kriz*, *Otok* i *Goričan*. Pritom dodaje: »Postojala su već tada bez dvojbe i neka druga mjesta, naročito Čakovec, ali se ne spominju u listinama 13. stoljeća. Mnoga današnja sela u Međimurju nastaloše kasnije; neka dapače istom u novije doba. Treba naime držati na umu, da Međimurje nije u srednjem veku imalo niti četvrti dio sadašnjega broja ljudi. U srednjem veku zapremahu neprohodne šume dvije trećine čitavog Međimurja. Tiekom nekoliko stoljeća iztriebiše marljivi Međimurci divlje zvieri, a mnoge šume i krčevine pretvorile u plodne oranice.«

⁵ Izgradnjom administrativne i crkvenoorganizacijske strukture novosnovane mađarske države kralj je Stjepan Zaladsku županiju (dio koje je bilo i Međimurje) crkveno-pravno

Vjekovni suživot pod istom državnom upravom i zajedničkim vladarima ostavio je traga, uz ostalo, i u međimurskoj kajkavštini koja je do naših dana prošarana hungarizmima (Blažeka 2006). Povijest koju su neizbrisivo opečatili povjesno-zemljopisni hrvatsko-mađarski dodiri zapisana je i u međimurskoj onimiji.⁶ Prezimena temeljena na izvorno mađarskim ili mađariziranim riječima (npr. *Balaz*, *Balent*, *Balog*, *Barat*, *Boćkaj*, *Čanadi*, *Čanaki*, *Čonkaš*, *Doboš*, *Dermadi*, *Dunduš*, *Embretuš*, *Erdelji*, *Farkaš*, *Feletar*, *Ferenc*, *Fodor*, *Gerenčer*, *Hederić*, *Hegeduš*, *Janušić*, *Kečkeš*, *Katona*, *Kedmenec*, *Kiš*, *Kiščinal*...) dio su međimurskoga prezimenskog fonda. U suvremenom antroponomikonu kudikamo je manja prisutnost mađariziranih (podrijetlom hebrejskih, grčkih, latinskih) osobnih imena. Ona se gotovo isključivo javljaju u neslužbenoj komunikaciji i to uglavnom pri imenovanju starijih osoba (npr. *Erža*, *Feri*, *Ferko*, *Ilka*, *Žoži*, *Korči*, *Pišta*, *Žofa*, *Žuža*...). Mađarske elemente srećemo i u osnovama obiteljskih nadimaka (npr. *Hajosovi*, *Hetelješevi*, *Loščijovi*, *Ljenartovi*, *Štvanekovci*, *Vargovi*...). Međimurska mikrotoponimija također se dijelom temelji na hungarizmima (npr. *Medgete*, *Mezova*, *Segetec*...). Bez pretenzije na iscrpnost popisa, odabrane antroponime i mikrotoponime spomenuli smo tek kao ilustraciju pretkazive prisutnosti elemenata mađarskog jezika u međimurskoj onimiji. Predmet ovog rada jesu ojkonimi. Prije nego što prijeđemo na analizu potkraj 19. stoljeća nasilno pomađarenih međimurskih ojkonima, kratko ćemo se osvrnuti na ojkonime nastale kudikamo prije toga vremena, u čijim osnovama nalazimo tragove mađarskog utjecaja.

Uneke međimurske ojkonime ugrađena su prezimena (plemenska/rodovska imena) i osobna imena ugarskih velikana. Tako je *Čakovec* dobio ime po grofu Dmitru *Čaku* (*Csaku*), vrhovnome dvorskem sucu i palatinu kralja Bele IV., u osnovi ojkonima *Krištanovec* osobno je ime grofa *Tristana*, a nekad samostalno naselje *Buzovec* (danasa u sastavu Čakovca) svoje ime duguje banu *Buzadu*. (Naj)starije potvrde tih ojkonima u mađarskome su liku: *Čakovec* se prvi put spominje 1333. kao »castrum Chaakt(h)ornya, Chakt(h)ornya« (Csánki, 1897: 9)⁷, *Krištanovec* i *Buzovec* potvrđeni su 1376. u liku *Terestjentornya*, odnosno *Buzadtornja* (Hadrovics, 1934: 28–29). Još su Juraj i Nikola Zrinski (potkraj 16. st.) svoje listine pisali »u Čakovu Turnu« (*Acta Croatica*, 275–307). Danas ti ojkonimi na mjestu sastavnice „tornya“ („toranj“) imaju sufiks *-ovec*.

podredio pod Vespremsku biskupiju, nakon 1094. taj je prostor ipak prebačen pod jurisdikciju novoosnovane Zagrebačke biskupije (1094.). Pretežito Hrvatima naseljeno područje, međutim, državnoupravno i u pogledu sudbene vlasti i dalje se podređivalo središtu Zaladske županije. (Munczi)

⁶ Ovdje mislimo na onimiju hrvatskoga stanovništva, a ne na malobrojne Mađare.

⁷ U latinskim jezikom pisanim listinama uvrštenim u *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije* Čakovec se spominje u liku *Chaakturnya* (1350.), *Chaktturnya*, *Chaktornya* (1351.).

U mađariziranome liku zabilježeni su i ojkonimi temeljeni na sanktoremu: u izvoru iz 1478. spominju se: *Zenth Marton, Zenth Mihal, Zenthwyd* (Csánki 1897: 105–110). Držimo da je, u usporedbi s prethodno navedenim ojkonimima, u ovim primjerima mađarskim jezikom pisan izvor razlog pojave madariziranih ojkonimskih likova koji su zasigurno izvorno postojali u hrvatskoj inaćici (pridjev *sveti* + pohrvaćeni lik svetačkog imena: *Sveti Martin, Sveti Mihael, Sveti Vid*). Potvrdu za to daju nam primjeri kad na prvi spomen imena naselja nailazimo u latinskim jezikom pisanim dokumentu (npr. »predialis circa Sanctum Marcum in Selnica« (Csánki 1897: 107), »ad viam, que de Sancto Georgio vadit ad claustrum predictum« (Hadrovics 1934: 18). Zanimljiv je i primjer usporednog navođenja hrvatsko-mađarskih istoznačnica u latinskim jezikom pisano teku iz 1126. godine: »Et quia dictam pecuniam usque predictum terminum secundum condicionem factam, ab ipso vero ulterius dilacione facta usque pascha noluit eciam persolvere, habito consilio omnium magnatuum nostrorum et consensu predictum pedium Muterini, Bistic videlicet et *Otoc Sciget*, episcopo in perpetuum adiudicavimus possidendum.« (Tkalčić 1873: 56)

Iz navedenoga možemo zaključiti da se pojavnost mađarskih elemenata u međimurskoj ojkonimiji mjeri stoljećima. Imajući u vidu višestoljetnu vezu Međimurja s mađarstvom, posljedica koje je, uz ostalo, i obostrano jezično posuđivanje, takvo je stanje pretkazivo i nije nikakva hrvatsko(međimursko)-mađarska posebnost ni iznimka. Pritom valja naglasiti da udio na mađarskim elementima temeljenih ojkonima u svekolikome ojkonimskom sustavu ne dovodi u pitanje prepoznatljiv i dominantan hrvatski karakter toga sustava. To potvrđuje i Hadrovicseva konstatacija da su Međimurju »u pogledu podrijetla ojkonimi pretežito hrvatskog karaktera, mađarskih ima samo 16, ali i kod njih se istodobno ili nešto kasnije pojavljuje i hrvatski naziv dotičnoga mjesta.« (Hadrovics 1934: 33)

U kasnijim razdobljima u povijesnim izvorima pisanim mađarskim jezikom međimurskim ojkonimima koji završavaju na *-ovec* (a takvih je većina) taj završetak katkad biva „prekrojen“ u mađarski *-oc* (*-ocz*). Tako npr. Lipszky (1808) većinom donosi mađarsku i hrvatsku inaćicu imena naselja: *Csukócz, Csukovecz; Draskócz, Drasskovecz; Hemusócz, Hemussevecz; Ivanócz, Ivanovecz...* Osim takvih „popravaka“ u istome izvoru nalazimo i obvezatno prevođenje na mađarski jezik atributnih sastavnica dvorječnih ojkonima tipa *Gornji Kraljevec* (> *Felső Kralócz*), *Mali Mihaljevec* (> *Kis Mihályócz*), a ponekad se prevede i čitav ojkonim (*Sveti Križ* > *Szent Kereszt*)⁸

⁸ Slijedeći logiku „razumljivosti“ značenja ojkonima sastavljenih od poimeničenih apelativnih leksema, očekivali bismo i prijevod ojkonima *Novo Selo* (*Újfalu). Međutim, on se navodi samo u liku *Novoszello*.

U drugoj polovici 19. st., točnije od 1861. godine dolazi do snažne mađarizacije. Te je godine Međimurje – nakon što je 1848. bilo vraćeno Hrvatskoj – ponovno odcijepljeno od nje i pripojeno Kraljevini Ugarskoj. Nastupa razdoblje bezobzirne mađarizacije: mađarski se uvodi kao službeni jezik u školstvo, sudstvo, vojsku, crkvu; u Čakovcu se osniva učiteljska škola u kojoj se obrazuju i odgajaju pomađareni učitelji; iz Mađarske se dovode činovnici, trgovci i obrtnici; tiskaju se novine na mađarskom jeziku; izmišlja se teorija o (od Hrvata različitome) „međimurskome narodu“ koji govori (od hrvatskog jezika različitim) „međimurskim jezikom“. Razmjer mađarizacije u Međimurju bio je znatno veći i u odnosu na susjednu županiju Šomodę, gdje se mađarizacija odvijala „samo“ putem školstva i kulturnih javnih institucija (Gulyás 1968: 607). U nastojanju brisanja i zatiranja svega hrvatskog, Mađari ne štede ni imena – osobna se imena mađariziraju (*Franjo* > *Ferenc*, *Ivan* > *János*, *Stjepan* > *István*, *Barbara* > *Barbála*, *Terezija* > *Teréz*, *Katarina* > *Katalin*, *Đelena* > *Ilona...*), prezimena ostaju poštovanja većih promjena – „samo“ se zapisuju mađarskom grafijom (*Mustać* > *Musztacs*, *Orehovec* > *Orehovech*, *Kranjec* > *Kranyecz*, *Gašparić* > *Gasparics*, *Štefić* > *Stefics...*). Najveće promjene, kad je o imenima riječ, doživljavaju ojkonimi.

2. Pomađareni međimurski ojkonimi

Na samom početku ponovnoga priključenja Mađarskoj, 1861., mađarske vlasti nisu mijenjale imena međimurskih naselja. Samo su na ploče uz cestu s imenima naselja stavile mađarski grb i zastavu te tako označile novu teritorijalnu pripadnost Medimurja. »Tek pred kraj devetnaestog stoljeća sjetio se netko da su slavenski ili hrvatski toponimi neugodni argumenti upravo protiv onoga što se želi dokazati, pa su općinski bilježnici dobili nalog da dadu prijedloge za nove, mađarske nazive naselja u Međimurju. Budući da su bilježnici bili samo činovnici (...) oni su tom zadatku prišli potpuno laički i pokušali se kojekako snaći da ga riješe (...). Stari su nazivi uklonjeni s putokaza i ulaza u mjesto te zamijenjeni novima, iako se s njima nitko nije snalazio, a onda i silom primjenjivani. Tako, na primjer, poštari nisu htjeli uručivati posiljke ako nisu bile mađarski adresirane, blagajnici na željeznici nisu htjeli izdavati karte ako putnik nije naveo mađarsko ime stanice, u školi su djeca morala u beskonačnost ponavljati mađarske nazive svojih mjesta i tako dalje.« (Kapun 1982: 132–133)

Ta novopredložena imena mađarskih općinskih bilježnika međimurskim naseljima predmet su ovoga rada. Kao osnovni izvor građe mađariziranih međimurskih ojkonima poslužio nam je *Šematizam Međimurja*, koji je 1921. sastavio kraljevski kotarski akcesionist Otmar Gerić, a objavljen je u *Velikome međimurskom kolendaru* za 1921. godinu i prije desetak godina u *Hrvatskome kajkavskom kolendaru* (Bartolić 1996). Za ovaj rad iz tog smo popisa izdvajili

samo one ojkonime koji su i danas sastavnice službenoga ojkonimikona. Na etimologiju pojedinih ojkonima (i mađarskih i hrvatskih) te njihovih sastavnica kratko ćemo se osvrnuti samo kad to bude potrebno radi objašnjenja madariziranog ekvivalenta, odnosno tumačenja „logike“ prevodenja.

Iako genetski različiti,⁹ hrvatski i mađarski jezik služe se istim pismom – latinicom. Međutim, grafijski su im sustavi djelomično različiti.¹⁰ Stoga, pri bilježenju hrvatskih ojkonima mađarskom grafijom dolazi do promjene na grafijskoj razini (grafijska adaptacija).

2.1. Pomadareni, svi su međimurski ojkonimi bilježeni mađarskom grafijom. Za samo jedan ojkonim grafijska je adaptacija jedina promjena ojkonimskog lika.

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Belica</i>	<i>Belicza</i>

Ojkonimu *Belica* (*Belicza*) mogli bismo pribrojiti još dva ojkonima koji su tek „neznatno“ promijenjeni u odnosu na početni (hrvatski) lik – *Otok* (> *Ottok*) i *Hodošan* (> *Hodosany*).

2.2. Neki pomađareni ojkonimi nastali su tako da je nepromijenjenomu međimurskom ojkonimu dodano *-hegy* (mađ. ‘brdo’).

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Banfi</i>	<i>Bánfihegy</i>
<i>Prekopa</i>	<i>Prekopahegy</i>

⁹ S obzirom na genetsku klasifikaciju, hrvatski i mađarski jezik pripadaju različitim jezičnim porodicama: hrvatski indoeuropskim jezicima (slavenska grana), mađarski uralskim jezicima (ugro-finska potporodica).

¹⁰ Grafijske razlike između hrvatskog i mađarskog jezika krajem 19. stoljeća bile su još izraženije nego što su danas, s tim da se nakon akademiske kodifikacije tzv. školskog pravopisa mađarskog jezika (Zsigmond Simonyi, 1903), pojednostavnjivanjem označivanja nekih fonema, bilježenje određenih fonema približilo onodobnomu grafijskom rješenju istih fonema u hrvatskome jeziku (npr. fonem /c/). Danas fonološki sustavi hrvatskog i mađarskog jezika sadrže približno identične suglasničke foneme (razlike: mađarski ima tri fonema kojih u hrvatskome nema – /gy/ i /ty/ i /dz/ – potonji je vrlo male frekvencije; dok u hrvatskome postoje /lj/, /ć/ i /đ/ koji nemaju ekvivalente u mađarskome. S druge strane, kod jednog dijela zajedničkih suglasničkih fonema grafijska su rješenja (i) danas različita u tim dvama jezicima (ć=cs, nj=ny, š=s, s=sz, ž=zs, odnosno posebni sekundarni grafem za fonem /j/ – „ly“). Na planu samoglasnika razlike su znatnije samim time što mađarski ima 14 samoglasnika nasuprot 5 hrvatskih. Od tih 14 samoglasnika 9 je kvalitativno različitih (a, á, e, é, i, o, ö, u, ü), a ostalih pet (í, ó, õ, ú, ū) samo su dugi parnjaci odgovarajućih kratkih samoglasnika. Mađarska je grafijska, kad je riječ o bilježenju samoglasničkih fonema, već u prvoj polovici 19. stoljeća bila vrlo slična današnjoj.

Oba ojkonima imenuju naselja u (pretkazivo) Gornjemu,¹¹ briježnom Međimurju. U suvremenoj međimurskoj ojkonimiji iste je strukture *Zasadbreg*, a slične dvorječni ojkonim *Dragoslavec Breg*. U njima sastavnica *-breg/Breg* ima(la je) razlikovnu funkciju – ojkonim *Zasadbreg* nastao je od prijašnjega *Zasad* te se po sastavnici *-breg* razlikovao od ojkonima *Zasadselo*,¹² dok sastavnica *Breg* u ojkonimu *Dragoslavec Breg* razlikuje taj ojkonim od ojkonimā *Dragoslavec* i *Dragoslavec Selo*. Tu funkciju nema sastavnica *-hegy* u novonastalim pomadarenim imenima tih naselja (jer ta tri ojkonima, pomađarena više nemaju zajedničku /identifikacijsku/ sastavnicu)¹³.

Zanimljivo je da ojkonim *Banfi*, koji je zapravo ojkonimizirano prezime grofa Banffyja, gospodara Lendave, Mađarima nije dovoljno mađarsko (vjerojatni je razlog taj što u mađarskoj ojkonimiji nema imena toga tipa, ali je potvrđeno npr. *Pálfi szeg*) te mu dodaju još i prepoznatljiv mađarski ojkonimski završetak *hely*.¹⁴

2.3. Dio pomadarenih ojkonima nastao je zamjenjivanjem tipičnih međimurskih ojkonimskih sufikasa, među kojima se brojnošću ističu *-ovec/-evec/-inec*¹⁵ tipičnim mađarskim završnim ojkonimskim sastavnicama:¹⁶ *-falu* ('selo'), *-falva* (genitiv imenice *falu* 'selo'), *-lak* ('selo, naselje, seosko gospodarstvo'), *-tornya* (genitiv imenice *torny* 'toranj, kula'), *-hegy(es)* ('uzvisina; briješ') i *-völgy* ('dolina'). Osnova ojkonima pritom ostaje nepromijenjena.

¹¹ Smješteno na dodiru istočnih Alpa i Panonske nizine, Međimurje se uobičava dijeliti na Gornje (najviši vrh Mohokos 344,5 m nadmorske visine) i Donje.

¹² Ojkonim *Zasadselo* potvrđen je samo u popisu iz 1866. (Sabljar), kada se prvi put javlja i ojkonim *Zasadbreg* umjesto dotadašnjega *Zasad*.

¹³ Usp. *Kedveshegy* (Dragoslavec Breg), *Ujhely* (Dragoslavec), *Delejes* (Dragoslavec Selo).

¹⁴ U mađarskoj ojkonimiji mnogo je potvrda ojkonima koji završavaju s *-hegyes* ('poveći hum, uzvisina'; npr. *Kishegyes*, *Kunhegyes*, *Magyarbánhegyes*, *Mezőhegyes*..., što je raniji oblik riječi *hegy*).

¹⁵ Sufiksi *-ovec/-evec/-inec* najčešći su završeci međimurskih ojkonima. Od 128 imena sadašnjih međimurskih naselja njime završava njih 54. Pretpostavlja se da je njihov prvotni dočetak bio *-ci* (*-ovci/-evci/-inci*), a njihovo značenje 'ljudi koji pripadaju rodonačelniku, osnivaču ili patronu naselja'. Ojkonimi toga tipa javljaju se od 13. stoljeća, a osobito su česti u imenovanju naselja nastalih za vrijeme velikih migracija u 17. i 18. st.) u sjevernoj, ravnicaškoj Hrvatskoj. Ojkonime s dočetkom *-ci* zovemo podunavskim tipom (za razliku od ojkonima s dočetkom *-ći* koje zovemo dinarskim tipom). U literaturi se njihova pojavnost u Hrvatskoj veže uz savsko-dravsko međurječe (Šimunović 1995: 92). Poznavajući međimursku ojkonimiju, treba upozoriti i na njihovu veliku zastupljenost u mursko-dravskom međurječju. Izvan Hrvatske ojkonime spomenutoga tipa nalazimo u Slovačkoj, Vojvodini, sjevernoj Bosni, u gornjem porječju Morave, na Kosovu, oko Leskovca... (Šimunović 1995: 92).

¹⁶ Usp. primjere iz mađarske ojkonimije: *Apátfalva*, *Sándorfalva*, *Gósfalva*, *Keménfa* (-fa je skraćeni oblik od *-falva*); *Kacorlak*, *Zetelaka*; *Simontornya*, *Törnyiszentmiklós*; *Bánhegyes*, *Kishegyes*, *Kunhegyes*; *Egervölgy* itd.

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
Dekanovec	Dékánfalva
Čakovec	Csáktornya
Čehovec	Csehlak
Lopatinec	Lopáthegy ¹⁷
Totovec	Tótfalu
Tupkovec	Tupkovölgy

2.4. Dvadesetak pomađarenih međimurskih ojkonima nastalo je prevođenjem,¹⁸ odnosno prilagodbom mađarskomu glasovnom sustavu ojkonimske osnove te zamjenom tipičnih hrvatskih ojkonimskih sufikasa tipičnim mađarskim završecima; osim prije navedenih to su još -fa (skraćeno od -falva, 'selo' (gen.)), -laka ('naselje, selo, gospodarski posjed'), halom ('brežuljak, humak'), puszta ('napušteno, raseljeno područje; pustara'), -vár ('tvrdava, grad, dvorac'), -sd.¹⁹

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
Brezje	Nyiresfalva (<nyír 'breza')
Bukovec	Bükkösd (<bükk 'bukva')
Dragoslavec	Kedveshegy (<kedves 'drag')
Frkanovec	Ferenczhegy (<Ferenc 'Franjo')
Gradiščak	Várhegy (<vár 'tvrdava, grad, dvorac')
Grkaveščak	Görökhegy (<görög 'grčki')
Hemuševec	Henisfalva
Jurovčak	Györgyhegy (<György 'Jura')
Jurovec	Györgyihegy (<György 'Jura')

¹⁷ Ime Lopatinec u drugim se izvorima javlja i kao Víziszentgyörgy, odnosno Sveti Juraj na Žezeri, Sanctus Georgius in Aquis. Sveti Juraj na Bregu, nekadašnje ime naselja, danas je ime općine u čijem su sastavu naselja Brezje, Dragoslavec, Frkanovec, Lopatinec, Mali Mihaljevec, Okrugli Vrh, Pleškovec, Vučetinec i Zasadbreg.

¹⁸ Osobna se imena zamjenjuju mađarskim ekvivalentom.

¹⁹ Završetak -sd uz prevedeni korijen hrv. bukv- ~ mađ. bükk- sadrži, s jedne strane, tvorbeni element -s- za tvorbu zbirne imenice, a zatim -d koji je u starini služio za izražavanje deminutivnosti. Analoški su oblici npr. Varasd, Sükösd, Segesd i sl.

<i>Krištanovec</i>	<i>Kristóffalva</i>
<i>Martinuševac</i>	<i>Mártonhalom (< Márton ‘Martin’)</i>
<i>Miklavec</i>	<i>Mikófa</i>
<i>Plešivica</i>	<i>Kopaszhegy (< kopasz ‘plješiv’)</i>
<i>Pušćine</i>	<i>Pusztafa</i>
<i>Selnica</i>	<i>Szelenczehagy</i>
<i>Štrigova</i>	<i>Stridovár</i>
<i>Turčišće</i>	<i>Törökudvar (< török ‘turski’)</i>
<i>Vukanovec</i>	<i>Farkashegy (< farkas ‘vuk’)</i>
<i>Zaveščak</i>	<i>Faluhegy (< falu ‘selo’)</i>
<i>Žabnik</i>	<i>Békásd (< béka ‘žaba’)</i>

U tu ojkonimsku skupinu ubrojiti ćemo i dvorječne međimurske ojkonime koji se mađariziraju tako da se prevede prva (diferencijacijska) sastavnica (*donji* > *alsó*, *gornji* > *felső*, *mali* > *kis*, *mursko* > *Mura-*, *sveti* > *szent*) i osnova druge (identifikacijske) sastavnice na koju se dodaje tipičan madarski ojkonimski završetak. Rezultat je, kao i uvek, jednorječno ime.

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Donja Dubrava</i>	<i>Alsódomboru (< domb ‘dub, hrast’)</i> ²⁰
<i>Donji Mihaljevec</i>	<i>Alsómihályfalva (< Mihály ‘Mihael’)</i>
<i>Donji Pustakovec</i>	<i>Alsópusztafa (< puszta ‘pustara’)</i>
<i>Gornja Dubrava</i>	<i>Felsödomboru (< domb ‘dub, hrast’)</i>
<i>Gornji Kraljevec</i>	<i>Felsőkirályfalva (< király ‘kralj’)</i>
<i>Gornji Mihaljevec</i>	<i>Felsőmihályfalva (< Mihály ‘Mihael’)</i>
<i>Mali Mihaljevec</i>	<i>Kismihályfalva (< Mihály ‘Mihael’)</i>
<i>Mursko Središće</i>	<i>Muraszerdehely (< szerda ‘srijeda’)</i>
<i>Sveti Urban</i>	<i>Szentorbánhegy (< Orbán Urban’)</i>
<i>Sveti Križ</i>	<i>Szentkeresztpuszta (< kereszt ‘križ’)</i>

²⁰ Starije su potvrde imena istoga naselja: *Dombra*, *Dombro*. Uz sastavnicu *domboru* treba napomenuti da je u osnovi slavenska riječ ‘dub’. U suvremenome standardnom mađarskom riječ je razvila značenje ‘obao, zaobljen’. Prisutnost nazalnog suglasnika u mađarskome obliku ojkonima upućuje na rano preuzimanje i adaptiranje hrvatskog korijena u mađarski (što

Toj skupini pribrojitićemo i primjer preimenovanja naselja *Marof* u *Majorlak* (onimizirani germanizam Mađari zamjenjuju svojim leksemom dodajući mu završno *-lak*).

2.5. Dio pomađarenih ojkonima nastao je doslovnim prevodenjem semantički prozirnih sastavnica najčešće dvorječnih i višerječnih ojkonima, odnosno ojkonima nastalih srastanjem ili prefiksanlo-sufiksalm tvorbom. Za razliku od prethodne skupine ovi ojkonimi nemaju tipičan ojkonimski završetak, odnosno ako ga imaju, on je prijevod hrvatske istoznačne sastavnice.

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Donji Hrašćan</i>	<i>Alsóharastyan</i> (< <i>haraszt</i> ‘hrast’) ²¹
<i>Mala Subotica</i>	<i>Kisszabadka</i> (< <i>szombat</i> ‘subota’)
<i>Okrugli Vrh</i>	<i>Kerekhegy</i> (< <i>kerek</i> ‘okrugao’)
<i>Sveti Juraj u Trnju</i>	<i>Tüskeszentgyörgy</i> (< <i>tüske</i> ‘trn’)
<i>Sveti Martin na Muri</i>	<i>Muraszentmárton</i> (< <i>Márton</i> ‘Martin’)
<i>Vrhovljan</i>	<i>Ormós</i> (< <i>orom</i> ‘vrh’)
<i>Zasadbreg</i>	<i>Gyümölcshegy</i> (< <i>gyümölcs</i> ‘sad, voće’)
<i>Železna Gora</i>	<i>Vashegy</i> (< <i>vas</i> ‘željezo’)

2.6. Osim što su preveli semantički prozirnu osnovu te hrvatske tvorbene sufikse zamijenili tipičnim mađarskim ojkonimskim završecima, dvama ojkonimima ime je promijenjeno i predmetanjem sastavnice *Alsó-* (‘donji’), a jednome predmetanjem sastavnice *Kis-* (‘mali’). Novonastali ojkonimi tako su se strukturno izjednačili s prevedenim dvorječnim ojkonimima tipa *Donji Mihaljevec* > *Alsómihályfalva*.

potvrđuje i činjenica da se mađarski ojkonim spominje i prije od promatranog razdoblja). To znači da mađarski preimenovatelji nisu „izmišljali“ novu inačicu ojkonima, nego su „oživjeli“ jedan od starijih mađarskih oblika imena naselja. Znakovito je da na mađarskome ojkonimskom području, tj. u cijelome Karpatskom bazenu postoji i nekoliko ojkonima sa sličnom ili identičnom sastavnicom od *domb(r)-* (*Alsódombó*, *Alsódubovány*, *Kastélyosdombó*, *Küküllődombó* i sl.), što je moglo biti dodatni (analoški) čimbenik da se druga sastavnica (*Dubrava*) u hrvatskome imenu naselja nije izravno prevela (a u tom bi slučaju na mjestu sastavnice *Dubrava* u mađarskome imenu trebala stajati riječ sa značenjem ‘suma’).

²¹ Očekivali bismo da će ojkonimsku osnovu (*hrast-*) preimenovatelji zamijeniti mađarskim ekvivalentom (*tölgyfa*), a ne ju samo prilagoditi mađarskomu izgovoru. Pogled u mađarsku ojkonimiju pokazuje postojanje ojkonima sa sastavnicom *-haraszti* (što je stariji slavenizam sa značenjskim elementom ‘hrast’ (npr. *Harasztifalu*), pa je to vjerojatno bio razlog neprevodenja spomenute ojkonimske sastavnice. Usp. i *Haraszti*, pomadareni ojkonim *Hrastin* u okolici Osijeka.

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Ferketinec</i>	<i>Alsóferenczfalva (<Ferenc 'Franjo')</i>
<i>Leskovec</i>	<i>Kismagyarád (<mogyoró 'ješnjak')</i>

Dvama međimurskim ojkonimima u čijoj je osnovi (otprije) mađarizirano osobno ime *Pál* (*Pavao*), u sveopćoj mađarizaciji promijenjeni su početak (tj. predmetnuta je sastavnica *Alsó-*, odnosno *Felső-*) i završetak (-ovec > *fa*).

<i>Palinovec</i>	<i>Alsópálfa</i>
<i>Palovec</i>	<i>Felsópálfa</i>

2.7. Djelomično promijenjenu ojkonimsku osnovu u novom, «mađarskom izdanju» imaju i ovi ojkonimi (oni pri preimenovanju ne dobivaju prepoznatljive mađarske završetke).

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Kotoriba</i>	<i>Kotor²²</i>
<i>Prelog</i>	<i>Perlak²³</i>
<i>Domašinec</i>	<i>Damása²⁴</i>

Zanimljivo je da Mađari tri međimurska ojkonima sa sastavnicom *Dragoslavec* prevode različito. Preimenovavši *Dragoslavec* u *Kedveshegy* ('dragi

²² Zanimljivo je da *Kotoriba* mađariziranjem biva skraćena za mađarski završetak -(i)ba (padežni sufiks za ilativ). L. Kiss ovako tumači postanak toga ojkonima: »Naziv *Kotoriba* nastao srastanjem korijena *Kotor/Kutur* (osobno ime turskog podrijetla), starog genitvnog (-i-), i ilativnog (-ba) sufiksa, zbog čestog pojavljivanja ojkonima u spomenutom padežnom obliku.« (Kiss 1978: 785). Vodeći brigu i o estetskoj komponenti ciljanih (mađariziranih) oblika, preimenovatelji su možda mislili „ispraviti“ to ime vraćajući ga u nominativ, provodeći time ustvari hipercorekciju. Ime *Kotoriba* danas se uglavnom (pučka etimologija) tumači kao „kotao riba“, odnosno »kot riba 'kut s mnogo riba'« (Kolarić 1992: 16).

²³ Ime naselja u tom je liku potvrđeno i u starijim izvorima (1461.) Prema Hadrovicsu (1934: 15) »mađarski se Perlak spominje vrlo rano, već krajem 14. stoljeća. Taj je oblik nastao kao metatezom dobiveni refleks hrvatske općeimeničke formacije „prevlak“, što upućuje na blizinu skele na Dravi.«. Ime tog naselja ponekad se tumači sraslicom od *pri-log* ('pre-lug(u)').

²⁴ U ispravi iz 13. st. (1244.) u kojoj se «pred kaptolom zagrebačkim uredjuje prodaja neke zemlje u Medjumurju» spominje se toponim Damasa («... inde vadit ad terram Damasa contra aquilonem et conterminatur terre Damasa...») (Diplomatički zbornik, IV: 262). Hadrovics (1934: 21–22) ojkonim *Domašinec* izvodi iz osobnog imena *Domaš*, *Domaša* u čijoj je osnovi imenica *dom*. Za oblik *Damasa* navodi da je rezultat asimilacije.

brijeg’), preimenovatelji su «potrošili» ime koje bi odgovaralo (?) imenu naselja *Dragoslavec Breg*, pa stoga za nj izmišljaju novo ime *Ujhely* (‘novi brijeg’). Očekivali bismo, slijedeći logiku preimenovatelja, da će ojkonim *Dragoslavec Selo* postati **Kedvesfalu*, međutim rezultat je preimenovanja nepretkazivo *Delejes*.

2.8. Ponekad se značenje riječi u ojkonimskoj osnovi prevodi pogrešno, što se može tumačiti pučkom etimologijom ili namjerom preimenovatelja da se dobije glasovno sličan oblik hrvatskomu ojkonimu.

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Črečan</i> (< <i>čret</i> ‘močvarno tlo’)	<i>Cservesnyés</i> (< <i>cseresznye</i> ‘trešnja’)
<i>Dunjkovec</i> (?< <i>Dunjko</i> , osobno ime)	<i>Dushely</i> (< <i>dús</i> ‘bujan’)
<i>Grabrovnik</i> (< <i>graber</i> ‘grab’)	<i>Gáborvölgy</i> (< <i>Gábor</i> ‘Gabrijel’)
<i>Jalšovec</i> (< <i>jalša</i> ‘joha’)	<i>Erzsébetlak</i> (< <i>Erzsébet</i> ‘Elizabeta’)
<i>Slakovec</i> (< <i>slak</i>)	<i>Édeskút</i> (< <i>édes</i> ‘sladak’, <i>kút</i> ‘bunar’)
<i>Vučetinec</i> (< <i>Vučeta</i> , osobno ime)	<i>Iskolahegy</i> (< <i>iskola</i> ‘škola’)
<i>Donji Koncovčak</i> (< <i>Konc</i> , skraćeno osobno ime Konrad)	<i>Alsóvéghegy</i> (< <i>vég</i> ‘konac, kraj’)
<i>Držimurec</i> (< <i>Držimir</i> , osobno ime)	<i>Dezsér laka</i> ²⁵ (< <i>Dezsér</i> , ‘Dezider’, osobno ime)
<i>Gornji Koncovčak</i> (< <i>Konc</i> , skraćeno osobno ime ‘Konrad’)	<i>Felsőveghegy</i> (< <i>vég</i> ‘konac, kraj’)
<i>Praporčan</i> (< <i>praprot</i> ‘paprat’)	<i>Paphegy</i> (< <i>pap</i> ‘pop, svećenik’)
<i>Savska Ves</i> (< <i>Sasi</i>) ²⁶	<i>Százkő</i> (< <i>száz</i> ‘sto’)
<i>Podturen</i> (< <i>pod+turen</i> ‘toranj’)	<i>Bottornya</i> (?)
<i>Hlapičina</i> (< <i>hlap</i> ‘sluga’)	<i>Lapány</i> (?)
<i>Žiškovec</i> (< <i>Žisko</i> , nadimak) ²⁷	<i>Zsidény</i> (?)

²⁵ *Držimur-* je zamjenjeno s *Dezsér* (u mađarskoj toponimiji potvrđen je toponim *Dezsér*; usp. i mad. prezime *Dezséri*).

²⁶ Današnje ime naselja *Savska Ves* nastalo je pučkom etimologijom. «Pravo ime sela moralo bi glasiti Saska Ves – ne po rjeci Savi, s kojom nema nikakve veze, nego po Sasima, koji su u XVI i XVII stoljeću naseljeni ovdje kao kovači oružja i oruđa za potrebe čakovečke utvrde i feudalnog posjeda» (Kapun 1982: 193).

²⁷ Usp. međimursko prezime *Žižek*.

2.9. Neki pomađareni ojkonimi nemaju nikakva etimološkog oslonca (ni glasovne sličnozvučnosti) u hrvatskome imenu naselja te u većini slučajeva možemo samo nagadati razlog nastanka novog imena:

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Bogdanovec</i> (< <i>Bogdan</i> , osobno ime)	<i>Károlyszeg28 (<<i>Károly</i>, osobno ime <i>Karlo</i>)</i>
<i>Draškovec</i> (< <i>Draško</i> , osobno ime)	<i>Ligetvár</i> (< <i>liget</i> ‘lug, gaj’)
<i>Kapelčak</i> (<kapela)	<i>Margithegy29 (<<i>Margit</i> ‘Margareta’)</i>
<i>Knezovec</i> (<knez)	<i>Gyümölcsfalva</i> (< <i>gyümölcs</i> ‘voće’)
<i>Mačkovec</i> ³⁰ (< <i>Maček</i> , prezime, nadimak)	<i>Nyírvölgy</i> (< <i>nyir</i> ‘breza’)
<i>Preseka</i> (<presekatī ‘presijecati’)	<i>Hétvezér</i> (‘sedam vođa’)
<i>Pribislavec</i> (< <i>Pribislav</i> , osobno ime)	<i>Zajaiújvár31 (<<i>újvár</i> ‘novi grad’)</i>
<i>Stanetinec</i> (< <i>Staneta</i> , osobno ime)	<i>Határos</i> (< <i>határos</i> ‘(po)granični’)
<i>Vugrišinec</i> (< <i>Vugriša</i> , osobno ime)	<i>Vargahegy</i> (< <i>varga</i> ‘obućar’)

Bez podrobnjeg istraživanja etimologije i etiologije sastavnice *Zebanec* u dvorječnim ojkonimima *Donji Zebanec*, *Gornji Zebanec* i *Zebanec Selo* ne može se sa sigurnošću ni prihvati ni odbaciti mađarsko prevođenje: *zeb-* (<*zepsti*) = hideg ‘hladan’: *Donji Zebanec* > *Alsóhideghegy*, *Gornji Zebanec* > *Felsőhideghegy*, *Zebanec Selo* > *Hidegfalu*. Na osnovi prvotnog zapisa – *Morfartfalua*, Hadrovics ojkonim *Merhatovec* dovodi u vezu s osobnim imenom *Marhard* potvrđeno u listinama iz 13. i 14. stoljeća (Hadrovics 1934: 26), a mađarski preimenovatelji ga pomađaruju u *Morszahegy*.

²⁸ Možebitni razlog zamjene osobnog imena *Bogdan* (koje sadrže i mađarski imenici, usp. Ladó 1971) iz međimurskog ojkonima *Bogdanovec* osobnim imenom *Károly* mogao bi biti postizanje razlikovnosti u ojkonimskome sustavu. Naime, u Srijemskoj varmedi (vukovarski kotar) postoji naselje *Bogdanovci* koje je ostalo nepromjenjeno (Lelkes 1992).

²⁹ Hrvatski ojkonim nastao je trasonimizacijom od oronima *Kapelčak* motiviranog nazivom sakralnoga objekta (kapele), koji se ondje nalazi(o), a mađarski prijevod temelji se na imenu svetice (*Margareta*, mađ. *Margit*) kojoj je ta kapela posvećena.

³⁰ Usp. međimursko prezime *Maček*. Hadrovics (1934: 26–27) ojkonimsku osnovu dovodi u vezu s hipokoristikom *Maško* (: *Marko*).

³¹ Zanimljivo je da pri preimenovanju nije odabran nekadašnji mađarski oblik ojkonima za to naselje *Porbozlouhaza* koje potvrđuje Hadrovics (1934: 22), a koji pokazuje očekivani put morfološke adaptacije hrvatskog oblika *Pribislavec* u mađarskome, nego se išlo na kreiranje sasvim novoga mađarskog imena, koje je lišeno svakoga možebitnog slavenskog prizvuka, ali s transparentnom semantičkom raščlambom (‘zaladski novigrad’).

Semantička neprozirnost pojedinih međimurskih ojkonima i nedovoljna istraženost međimurske povijesne ojkonimije ne dopušta nam da argumen-tirano i sa sigurnošću iščitamo doimensko značenje osnove ojkonima *Čestijanec*,³² *Kuršanec*,³³ *Lapšina*,³⁴ *Macinec*, *Prhovec*³⁵ i *Šenkovec*³⁶. Mađarski preimenovatelj ta naselja naziva ovako: *Čestijanec* → *Hétház* ('sedam kuća'), *Kuršanec* → *Zrinyifalva*,³⁷ *Macinec* → *Miksavár*, *Prhovec* → *Királylak* (*király* 'kralj'), *Šenkovec* → *Szentilona*.³⁸

Gledajući novonastale mađarske ojkonime, stječe se dojam da su preimenovatelji nastojali da mađarsko ime asocira ili izravno referira na prestižne ili ugodno, pozitivno konotirane pojmove,³⁹ odnosno da na razini zvukovnog efekta riječ također ostavlja „doličan dojam“. Stoga je bilo važno da novo-kreirana imena budu semantički prozirna, s prepoznatljivim značenjima pojedinih komponenata – što i jest slučaj kod gotovo svih ojkonima iz našega korpusa. U svemu tome išlo se toliko daleko da neka od navedenih mađarskih imena zvuče prilično umjetno podsjećajući na fiktivne ojkonime iz književnih djela iz doba nacionalnog romantizma. Treba napomenuti da pojedina hrvatska imena međimurskih naselja sadrže suglasničke skupine koje se „jezičnoestetski“, zbog različite fonotakse dvaju jezika, za mađarsku jezičnu svijest doimaju grubim – kod mađariziranja takvih imena očito se također vodila briga o uklanjanju „nepoželjnih“ suglasničkih skupina (najupadljivije je to u slučaju *Prhovec* > *Királylak*, *Pribislavec* > *Zajaújvár*, *Kapelčák* > *Margithegy* itd.). Osvrćući se na pomađarivanje hrvatskih imena naselja, Gulyás (1968: 608) ustvrđuje da su se »odluke o preimenovanjima mogle jedino

³² Hadrovics (1943: 31) samo nagada o mogućoj povezanosti ojkonima *Čestijanec* s riječju *čest* (densus, spissus), odnosno *cesta* (via, iter).

³³ Ojkonim *Kuršanec* Hadrovics (1934: 6–7) po našemu mišljenju presmjelo povezuje s apelativom *kruška*.

³⁴ Hadrovics (1943: 14) ojkonim *Lapšina* izjednačuje s ojkonimom *Hlapičina* (a to su dva različita naselja!) tumačеći ih izvedenicom iz osnove *hlap* ('sluga'). Dok je ta etimologija vjerojatna kad je riječ o ojkonimu *Hlapičina*, manje je vjerojatno da je ojkonim *Lapšina* nastalo od iste osnove. Možda bi potonji ojkonim trebalo dovesti u vezu s biljkom *lapuh* (lopuh).

³⁵ *Macinec* i *Prhovec* u Hadrovicsa ne nalazimo.

³⁶ Ojkonim *Šenkovec* po Hadrovicsevu mišljenju (1934: 28) temelji se na osobnome imenu *Šimun*, odnosno hipokoristiku *Šinko*.

³⁷ Mađarsko ime vjerojatno je vezano uz činjenicu da je u šumi kraj *Kuršanca* (*Kuršanečki lug*) stradao Nikola Zrinski.

³⁸ *Szentilona* doslovni je prijevod ojkonima *Sveta Helena*, nekad samostalnog naselja, koje je danas u sastavu Šenkovača.

³⁹ Tako npr. kod imena *Preseka* ~ *Hétvezér* mađarski oblik izravno referira na sedam vođa mađarskih plemena pod čijim su vodstvom Mađari došli u svoju današnju postojbinu – dakako, u doba nacionalnog romantizma lik sedmorice vođa (kao i ostale figure nacionalnog panteona minulih stoljeća) bio je favorizirani topus u književnosti i likovnoj umjetnosti.

donositi uz velik utjecaj i koordiniranje međimurske mađarske inteligencije. Oko pojave mađarizacije razvio se pravi pravcati pokret još prije stupanja na snagu dotičnih regulacija. (...) Mađarizaciju međimurskih ojkonima smatramo prilično nesretnim pothvatom. Nova imena često ne pokrivaju značenja izvornih, a kada se pokušavaju ravnati prema značenju ili obliku hrvatskoga predloška, rezultat je često nezgrapan, nakaradan.«

2.10. Već smo naveli doslovno prevedene semantički prozirne sastavnice *donja/donji* (> *alsó*), *gornja/gornji* (> *felső*-). One se uvijek nalaze na prvoj mjestu ojkonimske formule, dok ostale sastavnice ulaze u jednu od kategorija pomađarivanja koje smo dosad naveli. Izuzetak su ojkonimi *Donji Kraljevec* (> *Murakirály*), *Donji Vidovec* (> *Muravid*), *Gornji Hrašćan* (> *Drávacsány*), u kojima je *Donji-/Gornji-* zamijenjeno s *Mura-/Drava-*.

Imena rubnih rijeka danas su ugrađena u samo tri međimurska ojkonima – *Mursko Središće*, *Sveti Martin na Muri* i *Novo Selo na Dravi* – jednom kao atribut, a dvaput kao dio prijedložne sveze. U međimurskoj ojkonimiji na mađarski način *Mura* i *Drava* znatno su češće sastavnice imena međimurskih naselja.⁴⁰ One se uvijek predmeću ostatku imenske stukture:

a) uglavnom doslovnomu mađarskom prijevodu hrvatske osnove ojkonima

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Brezovec</i>	<i>Muranyirág</i> (< <i>nyir</i> ‘breza’)
<i>Cirkovlján</i>	<i>Drávaegyház</i> (< <i>egyház</i> ‘crkva’)
<i>Donji Kraljevec</i>	<i>Murakirály</i> (< <i>király</i> ‘kralj’)
<i>Donji Vidovec</i>	<i>Muravid</i>
<i>Nedelišće</i>	<i>Drávavásárhely</i> (< <i>vásárnap</i> ‘nedjelja’)
<i>Orehovica</i>	<i>Drávadiós</i> (< <i>diós</i> ‘orahov’)
<i>Podbrest</i>	<i>Drávaszilas</i> (< <i>szilfa</i> ‘brijest’)
<i>Strelec</i>	<i>Muralövo</i> (< <i>lövész</i> ‘strijelac’)
<i>Novakovec</i>	<i>Muraújfalu</i> (< <i>újfalu</i> ‘novo selo’)
<i>Sveta Marija</i>	<i>Muraszentmária</i> (< <i>Szentmária</i> ‘Sveta Marija’)

⁴⁰ Takav način tvorbe ojkonima čest je u mađarskoj ojkonimiji, usp. *Drávacsehi*, *Drávacsepely*, *Drávafok*, *Drávagárdony*, *Drávaiiványi*, *Drávakereszti*, *Drávapalkonya*, *Drávapiski*, *Drávaszabolcs*, *Drávaszerdahely*, *Drávasztára*, *Drávatamási* (sva naselja nalaze se u Baranjskoj županiji); *Murakereszti*, *Murarátka*, *Muraszemenye* (sva naselja nalaze se u Zaladskoj županiji); *Tiszaadony*, *Tiszaalpár*, *Tiszagyulaháza*, *Tisanagyfalu*, *Tiszaszentimre*, *Tiszaszentmárton*, *Tiszasziget*, *Tiszaiújváros*, *Tiszavid*, *Tisztaberek*...

b) pridjevu *szent* ('sveti') (koji izvorni međimurski ojkonim ne sadrži) i hagionimu/imenici *kereszt* 'križ'

<i>Ivanovec</i>	<i>Drávaszentiván</i>
<i>Križovec</i>	<i>Muraszentkereszt</i>
<i>Mihovljan</i>	<i>Drávaszentmihály</i>
<i>Štefanec</i>	<i>Drávaszentistván</i>

c) ojkonimskoj osnovi koja je ponekad samo dijelom svoje osnove zvukovno (glasovno) slična izvornomu međimurskom ojkonimu (npr. *Goričan* > *Muracsány*), najčešće staro i novo ime nemaju nikakve značenjske veze (npr. *Strahoninec* > *Drávanagyfalu*: nagyfalu 'veliko selo')

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Čukovec</i>	<i>Drávasiklós</i>
<i>Gardinovec</i>	<i>Muragárdony</i>
<i>Goričan</i>	<i>Muracsány</i>
<i>Gornji Hrašćan</i>	<i>Drávacsány</i>
<i>Oporevec</i>	<i>Drávafüred</i>
<i>Pretetinec</i>	<i>Drávaóhid</i>
<i>Sivica</i>	<i>Muraszilvágyn</i>
<i>Strahoninec</i>	<i>Drávanagyfalu</i>
<i>Štrukovec</i>	<i>Muraréthát</i>
<i>Trnovec</i>	<i>Drávamagyarád</i>
<i>Vratišinec</i>	<i>Murasiklós</i>
<i>Vularija</i>	<i>Drávaollár</i>

Blizina naselja Muri (*Brezovec*, *Gardinovec*, *Goričan*, *Križovec*, *Novakovec*, *Sivica*, *Štrukovec*, *Vratišinec*), odnosno Dravi (*Cirkovljan*, *Čukovec*, *Gornji Hrašćan*, *Nedelišće*, *Orehovica*, *Oporevec*, *Podbrest*, *Pretetinec*, *Strahoninec*, *Trnovec*, *Vularija*) većinom određuje koji će predmetak (*Mura-* ili *Drava-*) biti u pomađarenome ojkonimu. *Mihovljan*, *Strelec*, *Donji Kraljevec* gotovo su podjednako udaljeni od obiju rijeka, a ni *Ivanovec* (>*Drávaszentiván*) ni *Štefanec* (>*Drávaszentistván*) nisu blizu Drave, kako bi se moglo iščitati iz

njihova pomađarenog imena. Iako su *Donji Vidovec* (>*Muravid*) i *Sveta Marija* (>*Muraszentmária*) bliže Dravi⁴¹ nego Muri, to ne kazuju njihova pomađarena imena.⁴²

2.11. Dva ojkonima u mađarskoj verziji imaju predmetak *Zala* (ime županije kojoj je Međimurje administrativno pripadalo od 1595., kada ga je Juraj Zrinski odvojio od Varaždinske županije,⁴³ do 1848. te od 1861. do 1918.).

Međimurski ojkonim	Pomađareni međimurski ojkonim
<i>Badličan</i>	<i>Zalabárdos</i>
<i>Pribislavec</i>	<i>Zajaújvár</i>

Istu sastavnicu nalazimo u mnogim mađarskim ojkonimima, npr. *Zalaapáti*, *Zalabaksa*, *Zalabér*, *Zalaboldogfa*, *Zalacsány*, *Zalacséb*, *Zalaegerszeg*, *Zalaháshág*, *Zalaigrice*, *Zalaistvánd*, *Zalakaros*, *Zalakomár*, *Zalaköveskút*, *Zalalövő*, *Zalamereny*, *Zalaszentgrót*, *Zalaszentgyörgy*...

2.12. Dva mađarizirana ojkonima imaju sastavnicu *Bánya-* (mađ. *bánya* ‘rudnik’) – *Bányavár* (*Peklenica*) i *Bányahegy* (*Pleškovec*), kojoj su dodane u mađarskoj ojkonimiji uobičajene sastavnice -vár i -hegy. Time su izbrisani motivi hrvatskih imena (*pekel* ‘nafta’; *Pleško* < plješiv) i nadjenuta imena vjerojatno motivirana postojanjem nalazišta ugljena u okolini obaju naselja.⁴⁴

2.13. Neka su naselja dobila status samostalnog naselja, odnosno pripala su Međimurju poslije analiziranoga razdoblja mađarizacije, pa njihova imena

⁴¹ Jedan od načina preživljavanja stanovnika Donjeg Vidovca bilo je ispiranje zlata na obližnjoj Dravi. Iako se u izvorima spominje tek 1671., vjeruje se da zlatarstvo u Međimurju ima šeststogodišnju tradiciju.

⁴² Nakon odlaska Mađara iz Međimurja *Muravid* ponovno postaje *Donji Vidovec*, dok *Muraszentmária* nastavlja živjeti u prevedenici mađarskog imena – *Sveta Marija na Muri*, a nakon brisanja komunističkoj vlasti nepoželjnog pridjeva *sveta*, biva preimenovano u *Marija na Muri*. Ime rijeke izostavljeno je iz ojkonima tek 1990., kada je naselju vraćeno iskonsko ime – *Sveta Marija*.

⁴³ »To pripajanje bilo je samo virtualno, a ne i realno (...) Do stvarnog priključenja Međimurja Mađarskoj došlo je tek 1720. godine, kad su grofovi Althani – prema kraljevskoj darovnici od 25. svibnja 1719. – došli u posjed Međimurja i postali veliki župani u zaladskoj županiji.« (Kapun 1982: 30–31)

⁴⁴ Neobično je to što do preimenovanja dolazi krajem 19. stoljeća, a počeci rudarenja u Međimurju sežu u razdoblje poslije prvoga svjetskog rata. »Nakon prvog svjetskog rata, sjeverni dio Međimurja bio je bez ikakove industrije. Napredniji seljaci tražili su mogućnost neke zarade. Tako su dva seljaka Ivan Vidra i Franjo Mundar iz mjesta Peklenice obilazili rijeku Muru pecajući ribe i hvatali drva što su plovila po Muri. Na tim obilascima, godine 1921. naišli su uz Muru na izdanke ugljenih slojeva. Pomalo su počeli odgrihati zemlju s ugljena i vaditi ga, otkopavati.« (Cizar 1987: 55).

nisu potvrđena u mađarskoj verziji: *Celine, Gornji Kuršanec, Novo Selo na Dravi, Šandorovec*,⁴⁵ *Novo Selo Rok*.⁴⁶

Mađarizacijom međimurskih ojkonima postojeći, stoljećima stvaran i „logikom“ prvih imenovatelja oblikovan ojkonimski sustav potpuno je razoren. Prepoznatljivi leksemi iz ojkonimske postave zamjenjuju se mađarskim ekvivalentnim izrazima, a ponekad se nadjevaju imena koja nemaju nikakve veze s prijašnjim. Nepoštedno se brišu svi hrvatski tvorbeni ojkonimski sufksi – na njihovo mjesto na promijenjenu osnovu naljepljuje se mađarski završetak, nestaju dvorječni i višerječni ojkonimi – novonastala se imena ni po čemu ne razlikuju od iskonskih mađarskih ojkonima. Nekad potpuno različiti ojkonimi u mađariziranoj verziji postaju slični (*Čukovec > Drávasiklós ~ Vratišnec > Murasiklós, Knezovec > Gyümölcshalva ~ Zasadbreg > Gyümölcshegy, Mačkovec > Nyírvölgy ~ Brezje > Nyiresfalva, Gornji Hrašćan > Drávacsány ~ Goričan > Muracsány, Peklenica > Bányavár ~ Pleškovec > Bánnyahegy...*). Ponekad se preimenovanjem postiže obratni rezultat – ojkonimi prije podudarni u dijelu osnove ili tvorbene strukture, sada bivaju lišeni sličnosti (*Gornji Hrašćan > Drávacsány ~ Donji Hrašćan > Alsóharastyan, Dragoslavec Selo > Delejes ~ Dragoslavec Breg > Kedveshegy...*).

Mađarizirani ojkonimi nisu zaživjeli u Međimurju. Kada je 1918. ono ponovno pripojeno Hrvatskoj, hrvatska je uprava vratila međimurskim naseljima njihova izvorna imena. Tako u *Rečniku mesta / Riječniku mjesta* koji je 1925. »po zvaničnim podacima Ministarstva unutrašnjih dela sastavilo i izdalo izdavačko preduzeće „Narodna prosveta“ Beograd« nalazimo u „Srežu čakovačkom“ i „Srežu preloškom“ međimurska naselja zabilježena imenima koja su nosila prije mađarizacije. Samo je jednomu naselju ostavljen prijedložni izraz koji ono u svojemu imenu prije nije imalo – *Sveti Marija* postala je *Sveti Marija na Muri* (< mađ. *Muraszentmária*). Hrvatskoj administraciji trebat će 72 godine da Svetu Mariju (koja je u međuvremenu postala Marija na Muri) „oslobodi“ uspomene na mađarizaciju međimurskih ojkonima, neuspjeloga pokušaja zatiranja hrvatskog identiteta Međimurja.

⁴⁵ Područje na kojem se nalaze današnja međimurska naselja *Novo Selo na Dravi* i *Šandorovec* odavnine je bilo južno od Drave, pripadalo je Varaždinu. Promijenivši tok, Drava ih je preselila u Međimurje te su formalno pripadala gradu (i župi) Varaždin, a stvarno su bila u Međimurju. Tek od 1948. i administrativno su priključena Međimurju. Pritom *Novo Selo*, kako se naselje dotad zvalo, dobiva dodatak „na Dravi“.

⁴⁶ *Novo Selo Rok* nastaje spajanjem dvaju prijašnjih naselja – *Novog Sela* i *Svetog Roka*. Imena tih naselja također su u vrijeme mađarizacije imala pomađarena imena: *Novo Selo* → *Jánosfalva*, a *Sveti Rok* → *Szentrókus major*.

Literatura:

- BARTOLIĆ, ZVONIMIR 1996. Toponim Međimurje. *Hrvatski sjever*, 2–3, Čakovec, 49–71.
- BEDEKOVIĆ, JOSIP 1752. *Natale solim sancti Hieronymi*. Wiener Neustadt.
- BLAŽEKA, ĐURO 2006. Hungarizmi u govoru Goričana. *Suvremena lingvistika*, 1, Zagreb, 1–27.
- CIZAR, JOSIP 1987. Razvoj rudarenja, *Međimurje*, 12, Čakovec, 55–58.
- CsÁNKI, DEZSÖ 1897. *Magyarország történelmi földrajza*. III, Budapest.
- Diplomatici zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. 1905. sv. III. Zagreb: JAZU.
- FELETAR, PETAR 2005. *Istočno Međimurje*. Samobor: Meridijani.
- FRANČIĆ, ANĐELA 2000. Prvi spomen Međimurja. *Kaj*, 1–2, Zagreb, 61–70.
- GULYÁS, JÓZSEF 1968. Adalék a dualizmuskori magyarosítás történetéhez a Muraközben. *Századok*, 3–4, Budapest, 603–609.
- HADROVICS, LÁSZLÓ 1934. *Muraköz helynevei*. Budapest.
- HAJDÚ, ZOLTÁN 2006. A magyar-horvát határ történeti, közigazgatási kérdései 1918-ig (Történeti és politikai földrajzi vázlat). *Horvátország az Európai Unió kapujában. Balkán Füzetek*, 4, Pécs, 18–34.
- HORVAT, ANĐELA 1956. *Spomenici arhitekture i likovne umjetnosti u Međumurju*. Zagreb.
- HORVAT, RUDOLF 1944. *Poviest Međimurja*. Zagreb: Prosvjetno-poviestno društvo „Hrvatski Rodoljub“.
- KALŠAN, VLADIMIR 2006. *Medimurska povijest*. Čakovec.
- KAPUN, VLADIMIR 1982. *Medimurje 1918*. Čakovec: Zrinski.
- KISS, LAJOS 1978. *Földrajzi nevek etimológiai szótára*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- KOLARIĆ, JURAJ 1992. *Povijest Kotoribe*. Zagreb.
- LADÓ, JÁNOS 1971. *Magyar utónévkönyv*. Budapest: Kulturtrade Kiadó.
- LELKES, GYÖRGY 1992. *Magyar helységnév-azonosító szótár*. Budapest: Balassi Kiadó.
- LIPSZKY, JOANNES 1808. *Repertorium locorum objectorumque in XII. tabulis Mappae regnorum Hungariae, Slavoniae, Croatiae, et Confiniorum Militarium magni item principatus Transylvaniae occurrentium*. Buda.
- Acta Croatica: Listine hrvatske. Monumenta historica Slavorum meridionalium I*, 1863, Zagreb: Brzotisak Narodne tiskarnice dra Ljudevita Gaja.
- MATASOVIĆ, RANKO 1996. Antički Neviodonum : etimološka bilješka. *Folia onomastica Croatica*, 5, Zagreb, 85–88.
- MATASOVIĆ, RANKO 2003. Jezični tragovi Kelta u Iliriku. *Latina & Graeca, nova serija*, 3, Zagreb, 5–22.

- MUNCZI, ANTAL *Muraköz története*. Rukopis. www.magtudin.org/Murakoz.htm.
- PETRIĆ, HRVOJE 1995. Od pretpovijesti do razvijenog srednjeg vijeka, *Prelog : u povodu 730. obljetnice prvog spominjanja Preloga (1264–1994.)*. Prelog .
- PUZAK, IVANA 2003. Međimurje u prapovijesti, antičkom i srednjovjekovnom razdoblju. *Pregled povijesti Međimurja*. Čakovec: Povjesno društvo Međimurske županije.
- REGAN, KREŠIMIR (prir.) 2003. *Hrvatski povijesni atlas*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- SABLJAR, VINKO 1866. *Miestopisni riečnik kraljevinah Dalmacije Hrvatske i Slavonije*. Zagreb.
- SEBÖK, LÁSZLÓ 1997. Határon túli magyar helyiségnévszótár. *Déli szomszédaink története*. Budapest: Bereményi Könyvkiadó.
- ŠESTAK, MARIO 2004. *Povijesni zemljovid Međimurja*. Čakovec: Povjesno društvo Međimurske županije.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 1995. *Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*. Zagreb: Golden marketing.
- TKALČIĆ, IVAN KRSTITELJ 1873. *Povjestni spomenici Zagrebačke biskupije 12. i 13. stoljeća*. Zagreb.
- TOMIČIĆ, ŽELJKO 1986. Arheološka slika antike u Međimurju. *Međimurje*, 9, Čakovec, 196–197.
- VIDOVIĆ, JOSIP 1989. *Arheološki odjel Muzeja Međimurja Čakovec : vodič stalnim postavom*. Čakovec: Muzej Međimurja Čakovec.

Names of Međimurje settlements, Hungarian-style

Abstract

In the paper, the violent hungarization of the names of settlements in Međimurje in the second half of the 19th century is examined. It is shown that all names are recorded in Hungarian orthography and only a small number of settlements kept the name they had up to then (e.g. *Belicza*). Some names replace the typical Croatian (kajkavian) oikonymic ending *-(ov)ec* with recognizable Hungarian names of settlements endings *-falu*, *-falva*, *-lak*, *-tornya*, *-hegy(es)*, *-völgy*, *-vár...* Some of Hungarized settlement names originated from literal translation of semantically transparent ojkonimic constituents (*Mala Subotica* > *Kisszabadka*, *Okrugli Vrh* > *Kerekhegy*, *Železna Gora* > *Váshegy...*), partly by phonological adaptation or folk ethymology (Črečan /< čret ‘močvarno tlo’/ > Cseresnyés /< cseresznye ‘trešnja’/; Jalšovec /< jalša ‘joha’/ > Erzsébetlak /<Erzsébet ‘Elizabeta’/). The greatest number of hungarized Međimurje ojkonims originated from the change of the semantically transparent stem of Međimurje ojkonims into Hungarian equivalents and the addition of typical endings of Hungarian ojkonims (*Sveti Urban* > *Szentorbánhegy*, *Plešivica* > *Kopaszhegy...*). These new names were never accepted by the people and after the end of Hungarian rule they fell out of use.

Ključne riječi: Međimurje, ojkonimija, mađarizacija

Key words: Međimurje, names of settlements, hungarization